

BYTTESTATIONER PÅ VESTERBRO

EN EVALUERING MED
ERFARINGER OG ANBEFALINGER

BYTTESTATIONER PÅ VESTERBRO

En evaluering med erfaringer og anbefalinger

Denne rapport er udarbejdet af Naboskab i samarbejde med Områdefornyelsen Centrale Vesterbro, Vesterbro Lokaludvalg og Teknik- og Miljøforvaltningen, Københavns Kommune

TEKST

Nicoline Hammarberg, Hanne Hjorth og Kristoffer Ravnbøl

GRAFIK & FOTO

Line Voltzmann, Christian Askjær, Laura Ricks og Hanne Hjorth

November 2016

INDHOLD

Introduktion	s. 1
Præsentation af cases	s. 2
Undersøgelsens formål	s. 3
Metode	s. 4
Fejlkilder	s. 5
Brugergrupper	s. 7
At bytte i en byttestation	s. 8
Fordele og ulemper	s. 9-11
Fysisk og praktisk	s. 12
Vedligeholdelse	s. 13-14
Kommunikation	s. 15
Miljømæssige effekter	s. 16-17
Et socialt mødested	s. 18
Anbefalinger	s. 19
Perspektiver	s. 20
Citater	s. 21

INTRODUKTION

Flere og flere københavnere går mod strømmen og genbruger og bytter ting i stedet for at købe nyt. Som led i denne udvikling er projekt Vesterbyt blevet afprøvet. Her er 3 byttestationer blevet opført på Vesterbro. En byttestation er et sted, hvor man kan stille og tage ting gratis. Det kan for eksempel være tøj, bøger, køkkenting og legetøj. Fælles for tingene er, at de ikke længere har værdi for giveren, men kan få det for tageren.

En byttestation, der oftest består af et skur eller skab, kan blive et lokalt mødested i byrummet, der fremmer medborgerskab og fællesskab gennem det at give til hinanden. Byttestationer er allerede et udbredt fænomen i byer som Berlin og Amsterdam og går ofte under navnet "Give Box" eller "Swapping station".

De 3 byttestationer blev opført i juni 2016 og afprøvet året ud. Byttestationerne er opsat som midlertidige installationer i Saxoparken, på Sønder Boulevard og på Vesterbro Bibliotek. Byttestationerne er således bygget til at holde i 6 måneder. Som en vigtig del af projektet har de 3 byttestationer haft en servicemedarbejder tilknyttet, der i løbet af projektperioden har serviceret og rengjort byttestationerne.

Vesterbyt er et pilotprojekt udført i samarbejde mellem Vesterbro Lokaludvalg, Områdefornyelsen Centrale Vesterbro, Settlementet og Teknik- og Miljøforvaltningen. Samarbejdspartnerne vil i denne undersøgelse blive refereret til som projektgruppen.

- 1: Træstubben, Saxoparken
- 2: Vesterbro Bibliotek, Lyrskovgade
- 3: Byttestation på Sønder Boulevard

PRÆSENTATION AF CASES

CASE 1: BYTTESTATION VED TRÆSTUBBEN

Sted: Saxoparken

Byggeansvarlig: Henrique Figueira

Karakteristika: Byttestationen er udarbejdet i genbrugsmaterialer og består af træ, plastik og vinduer. Byttestationen, der er placeret tæt på et miljø- og naturværksted bl.a. for børnehaver, er bygget med henblik på at bytte tøj, sko, bøger, legetøj og service.

CASE 2: BYTTESTATION PÅ VESTERBRO BIBLIOTEK

Sted: Vesterbro Bibliotek, børnebiblioteket på 1. sal.

Byggeansvarlig: Rie Winkler

Karakteristika: Byttestationen består af et karlekammerskab, der er malet og dekoreret udvendigt og indvendigt. Byttestationen er udarbejdet i genbrugsmaterialer, målgruppen er børn og unge, og indholdet er legetøj, bøger og børnetøj.

CASE 3: BYTTESTATION PÅ SØNDER BOULEVARD

Sted: Hjørnet mellem Sønder Boulevard, Saxogade og Dybbølgsgade.

Byggeansvarlig: Naboskab

Karakteristika: Byttestationen er udarbejdet i genbrugsmaterialer og består af træ og plexiglas. Byttestationen har gennemsigtige låger og er bygget med henblik på at bytte tøj, sko, bøger, legetøj, linnede og service.

UNDERSØGELSENS FORMÅL

Undersøgelsen har til formål at samle erfaringer fra projekt Vesterby og måle på de 3 byttestationers succes. Formålet er at besvare spørgsmålet:

Hvilke erfaringer skal man tage med sig i udviklingen af en byttestation, der kan fungere i praksis i forskellige byrum?

Denne undersøgelse inkluderer brugere af byttestationerne, ikke-brugere, personer der har bygget dem, serviceret dem samt projektgruppen bag. Formålet med undersøgelsen er endvidere at opsamle de forskellige erfaringer i en række helt konkrete anbefalinger til at videreføre arbejdet med byttestationer i København og andre danske byer.

Undersøgelsen lægger vægt på de praktiske aspekter af byttestationer som struktur, placering, omkostninger, servicering og vedligeholdelse. Derudover fokuserer undersøgelsen også på kommunikation, sociale aspekter og de miljømæssige effekter. Der har dog ikke været prioriteret tilstrækkeligt tid til at få undersøgt de præcise miljømæssige effekter af byttestationerne nærmere. I slutningen af undersøgelsen følger en perspektivering af hvilke områder, der fremadrettet kunne belyses mere dybdegående.

” *Jeg elsker at tænke på den person, der bliver glad for at finde mine ting i byttestationen. Hvem mon går rundt med min silkeskjorte lige nu?*

**KVINDE, 30 ÅR
BOR PÅ ØSTERBRO**

” *Det, der er gammelt for dig, kan være nyt for andre!*

**KVINDE,
MIDT 40'ERNE**

METODE

Undersøgelsen blev udført i uge 44-46 i november 2016 af antropologer og samfundsvidenskabelige medarbejdere fra Naboskab. Metoderne i undersøgelsen tager udgangspunkt i etnografiske feltstudier, hvor kvalitativ data indhentes gennem tilstedeværelse i det givne undersøgelsesfelt¹. Grundet den tid, der var afsat til undersøgelsen, har fokus været på en relativ lille brugergruppe og kvalitative indsigter frem for en stor kvantitativ evaluering med mange brugere.

Tilstedeværelse og observation² er suppleret med kortere samtaler af 5-10 minutter med brugerne. Derudover er der foretaget en række længere interviews af ca. 30-45 minutters varighed med brugere, frivillige, projektgruppen samt med dem, der har bygget byttestationerne. Der er også foretaget kortere interviews med 2 lokale genbrugsbutikker samt med lokale, der bor ved eller har butik i nærheden af byttestationen på Sønder Boulevard. Undersøgelsens samtaler og interviews er nedskrevet i logbøger og suppleret med fotos. Udvalgte citater er blevet samlet til slut i evalueringen.

Derudover har Naboskab undersøgt reaktioner og feedback på sociale medier, hjemmesider og via e-mails. I alt er der indsamlet og undersøgt 13 reaktioner:

- 1 via e-mail
- 6 reaktioner på Instagram under søgeordet "*#byttestation*"
- 3 reaktioner på Vesterbro Lokaludvalgs hjemmeside³
- 3 reaktioner fra Facebooksiden "*Vesterbro: Kom og Hent*".

Udover data direkte indsamlet af Naboskab i uge 44-46 er en del af undersøgelsens data baseret på servicemedarbejderens observationer og vurderinger i løbet af den samlede projektperiode. Flere af disse observationer har servicemedarbejderen løbende nedskrevet i en logbog, som også har indgået i datagrundlaget. På den måde er undersøgelsens data også repræsentativ for det meste af projektperioden. Undersøgelsens resultater, indsigter og anbefalinger er således en samlet analyse af både de antropologiske undersøgelser i uge 44-46 og servicemedarbejdernes observationer, vurderinger, samtaler og logbøger fra hele perioden.

¹ Observationer har fundet sted mellem kl. 07.30-08.30 om morgenen, mellem kl. 10-12 om formiddagen og fra kl. 15-17 om eftermiddagen.

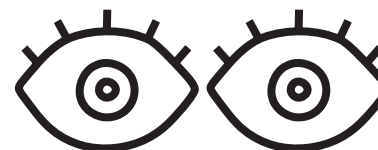
² Der er brugt ca. 2 timer ved henholdsvis Træstribben og Vesterbro Bibliotek og over 4 timer ved Sønder Boulevard, da den er væsentlig større.

³ Så www.vesterbrolokaludvalg.kk.dk.

PÅ STEDET

i alt 8 timers
tilstedeværelse

OBSERVATION

af over 100 brugere

INTERVIEW

10 dybdegående
25 korte

FEJLKILDER

Undersøgelsen har været begrænset rent tidsmæssigt, og der har kun været afsat ca. 67 timer til både dataindsamling, analyse og rapportskrivning. Derfor er der en række aspekter i undersøgelsen, som det ikke har været muligt at belyse til fulde. Eksempelvis har der ikke været nok grundlag for at bestemme byttestationernes reelle miljøeffekt, og hvilken indvirkning de har haft på brugernes vaner og miljøadfærd.

En stor del af undersøgelsens data er baseret på servicemedarbejdernes vurderinger og skøn i forhold til for eksempel brugergruppe, hvad der byttes, og hvor meget. Derfor skal disse vurderinger og tal ses med en vis usikkerhed. Herunder især den estimerede mængde af ting, der er løbet igennem byttestationerne i prøveperioden.

For at få en mere uddybet evaluering og mere præcise tal på hvad og hvor meget der byttes, og hvad de faktiske miljømæssige effekter er, kunne man med fordel overveje at supplere med andre metoder. For eksempel kunne man lave en spørgeskemaundersøgelse og sammenstille de kvalitative data fra denne undersøgelse med kvantitativ data. Derudover kunne man udføre en mere caseorienteret metode, hvor man følger enkelte brugere i deres hverdag til og fra byttestationen. Mere retvisende resultater kunne også opnås ved at foretage undersøgelsen på forskellige tidspunkter af året.

GENBRUG
ER GULD

KKENTING

PORCELÆN & GLAS / PORCELAIN

BRUGERGRUPPER

Overordnet set bliver byttestationerne brugt af en meget bred brugergruppe, der spænder fra folkeskoleelever, studerende, børnefamilier, ældre seniorer, single-forældre og personer fra udsatte grupper som romaer og hjemløse. Der er en generel overvægt af kvindelige brugere. På baggrund af både Naboskab og servicemedarbejderens observationer er der overordnet blevet identificeret 4 typer af brugere. Det er henholdsvis børnefamilien (ca. 30 %), der primært bytter børneting og tøj. Den ældre mand eller kvinde på 65+ (ca. 15 %), som har glæde af bogafdelingen. Det er den socialt udsatte (ca. 20 %), der typisk klunser lidt af det hele, men især tøj. Derudover er det skolebørn (ca. 15%), der dagligt går forbi Sønder Boulevard, og som både afleverer og sætter små ting - gerne tøj. De resterende 20 % udgør andre brugergrupper.

De adspurgte i undersøgelsen kommer primært fra Vesterbro. De udgør ca. 80 % af brugerne, hvoraf de resterende 20 % kommer fra øvrige dele af København som for eksempel Sydhavn, Nørrebro og Frederiksberg. Enkelte af de adspurgte kom fra andre byer som besøgende i København. Der er altså primært tale om brugere fra det lokale Vesterbro. Dette passer også med servicemedarbejderens observationer af, at det primært er det nære lokalmiljø, der benytter byttestationerne.

Det har været svært at afgøre, hvem der ikke bruger byttestationerne, men den gruppe, som bruger dem mindst, er unge mænd i alderen 20-30 år. Det gælder for eksempel Malte på 28 år, som udtaler følgende om, hvorfor han ikke bruger byttestationerne:

“For mig giver det ikke mening. Hvis jeg havde haft børn, ville jeg bruge den. De synes jo, det er spændende. Men jeg stopper ikke engang op, når jeg går forbi. Jeg tror bare ikke, jeg har brug for den, der hvor jeg er. Men det er en fantastisk ide!” (Malte 28 år, bor på Vesterbro).

Ifølge servicemedarbejderen er der, i hverdage på Sønder Boulevard, mest aktivitet i tidsrummet fra kl. 10-11 og kl. 15-17, hvor folk er på vej hjem fra arbejde og institutioner. Der er ikke blevet foretaget observationer i weekenden, og derfor har det ikke været muligt at sammenligne brug i hverdage med brug i weekender. Servicemedarbejderen vurderer dog, at aktiviteten er ca. 30 % højere i weekenden.

AT BYTTE I EN BYTTESTATION

DAGENS FUND I SAXOPARKEN

To kvinder, med hver deres barnevogn, stopper op ved byttestationen. Den ene kvinde begynder at undersøge kassen med tøj. I ny og næ trækker hun et stykke tøj op og viser det til veninden, som stadig står ved barnevognene. Veninden hjælper med at vurdere, om tøjet passer i stil og størrelse. Kvinderne snakker om, at det er en super idé med en byttestation, ikke mindst når man har børn, der hurtigt vokser ud af tøjet. Kvinden ender med at finde en buksedragt til sig selv og tøj til sit spædbarn. Efter 10 minutter fortsætter de.

FARVESTRÅLENDE SPÆNDER PÅ VESTERBRO BIBLIOTEK

En eftermiddag er en mor og datter på vej hjem fra biblioteket. Datteren er glad, for hun har fundet et sæt farvestrålende spænder i byttestationen. Ved siden af hende er en lille dreng på vej til at åbne skabet. Han får hjælp af sin mor. Da lågerne går op, står drengen først og kigger indgående på skabets indhold. Der hænger blandt andet tøj på bøjler, og der ligger børnebøger på de farverige hylder. Til sidst finder drengen en bog, som han tager ned fra hylden og bladrer længe i.

EN SÆKKEVOGN MED GULD TIL SØNDER BOULEVARD

Det er en råkold novemberdag. Mange lokale borgere har fået fri fra arbejde og institutioner og er på vej hjem. En kvinde skubber en sækkevogn foran sig med en stor kasse. I kassen ligger der legetøjsdinosaurer, børnebøger og tøj. Kvinden åbner lågen ved børneafdelingen og retter på noget legetøj, der allerede står i skabet. Bagefter gør hun plads til sine ting, som hun sirligt stiller på forskellige hylder. Tøjet hænger hun på bøjler i tøjafdelingen.

FORDELE & ULEMPER

Eftersom projektet har testet 3 byttestationer med forskellige udtryk, design, størrelser og placeringer, er der stor forskel på brugen af de enkelte byttestationer. Evalueringen har vist, at særligt placering, design og størrelse har haft stor indflydelse på, hvor meget byttestationerne er blevet brugt, samt hvor meget behov for servicering og vedligeholdelse der har været. I det følgende beskrives de forskellige fordele og ulemper ved de 3 cases.

1. TRÆSTUBBEN

Fordele: Størstedelen af de adspurgt brugere synes, at byttestationen passer godt ind i de grønne omgivelser i Saxoparken. For eksempel uddyber en bruger, at den er *"lidt kolonihavehus-agtig"*. 2 andre brugere synes, at den er hyggelig. Undersøgelsen viser, at brugerne er tilfredse med, at stationen passer ind i miljøet. Nogle af tingene i byttestationen, især bøger, har stået bag glasruder. Det har gjort det nemt og overskueligt for brugerne samt beskyttet mod vind og vejr.

Ulemper: Træstubben har været placeret i Saxoparken på Vesterbro, hvor den har stået en smule gemt væk uden mange forbipasserende. Flere brugere har fortalt, at de har haft svært ved at finde Træstubben, selvom de har brugt de postkort og kort på Københavns Kommunes hjemmeside, der viser de 3 byttestationers placering.

Byttestationen har kun delvist været udstyret med glaslåger. Det betyder, at en del af indholdet har været udsat for vind og vejr. Samtidig har glaslågerne været skrøbelige og er blevet udskiftet en enkelt gang. Der har været problemer med hyldepladsen, og rummet til at hænge tøj i har været for lille. Endelig har byttestationen haft en vandretliggende tønne til tøj, der har været utæt og fugtig, hvorfor tønden ikke er blevet brugt meget.

Pris: Træstubben har kostet 20.000 kr. (eksklusiv moms). Prisen inkluderer indsamling af genbrugsmaterialer, konstruktion, levering og opsætning.

Servicering og vedligeholdelse: Generelt lav grad af servicering på grund af størrelse og lave grad af brug. Middel vedligeholdelse på grund af vind, vejr og en smule hærværk. Læs mere i afsnittet *"Vedligeholdelse"*.

2. BIBLIOTEKET

Fordele: Designet – både indvendigt og udvendigt – har passeret godt til bibliotekets omgivelser og har udgjort et udvidet tilbud til bibliotekets brugere, især børnefamilier. Da skabet har stået i bibliotekets børneafdeling har det betydet, at målgruppen, børn, er ramt godt.

Eftersom byttestationen har stået indenfor, har skabet været beskyttet mod vind og vejr, og bibliotekets personale har kunne holde opsyn med skabet. Det har, modsat de to udendørs byttestationer, også betydet, at der ikke har været slitage, hærværk og klunseri. Derfor har der også været brugt relativt lidt tid på servicering og vedligeholdelse.

Ulemper: Placeringen af byttestationen i børnebiblioteket har betydet, at skabet henvender sig til en lille og snæver brugergruppe – henholdsvis børn, forældre og bedsteforældre. Desuden observerede Naboskab, at der var mangel på skiltning om byttestationen i biblioteket generelt. Mulige brugere er dermed ikke blevet guidet til stationen.

Endelig er karlekammerskabet lille, og derfor har det ikke inviteret til at aflevere store mængder ting. Den miljømæssige effekt i forhold til genbrug og viderecirkulering er derfor lav i forhold til en udendørs og mere tilgængelig byttestation.

Pris: Byttestationen har kostet 10.000 kroner (eksklusiv moms). Prisen inkluderer indsamling af genbrugsmaterialer, konstruktion, levering og opsætning.

Servicering og vedligeholdelse: Generelt lav grad af servicering og vedligeholdelse på grund af den indendørs placering og få brugere. Læs mere om dette i afsnittet *"Vedligeholdelse"*.

BYTTESTATION

GIVE BOX /

BEHÅLL
EN BILD

malbeck

3. SØNDER BOULEVARD

Fordele: Placeringen har været en helt afgørende fordel ved byttestationen på Sønder Boulevard. Byttestationen står i et tæt befærdet område, hvor folk passerer gående, på cykel og i bil hele dagen. Det betyder også, at mange borgere på tværs af alder, køn og social status har gjort brug af byttestationen, der derfor har været brugt markant mere end de 2 andre.

Funktions- og designmæssigt har de gennemsigtige plexiglasdøre fungeret godt, da de har tydeliggjort indholdet for brugerne. De forskellige ruminddelinger, og en tydelig inddeling i hvor de forskellige ting skal stilles, har også bidraget til overblik og orden i byttestationen. Byttestationens størrelse har også været en fordel, eftersom den har kunnet rumme de store mængder ting, der er blevet byttet.

Ulemper: Byttestationens største ulempe har været materialevalget, der, taget den massive brug i betragtning, ikke har været slidstærkt nok. Det har resulteret i en høj grad af vedligeholdelse samt flere omgange af reparationer i forhold til de andre byttestationer. Samtidig har der været mere små-hærværk og graffiti på grund af den centrale placering.

Brugen af genbrugt plexiglas har været problematisk, selvom det har været fordelagtigt i forhold til synlighed. Det genbrugte plexiglas har været tyndt og har nemt flækket. Det har betydet ekstra vedligeholdelse og udskiftning. Derudover har særligt lukkemekanismerne på byttestationen voldet problemer og er flere gange blevet repareret og udskiftet.

Endelig er byttestationens genbrugsudseende blevet kritiseret af en kiosk, en nabo-beboer og størstedelen af projektgruppen. Én bruger mener, at byttestationen kunne se bedre ud. En anden synes, den ser raseret ud. Også en gruppe folkeskolepiger synes, at den ser spøjs ud. Flere brugere har dog også nævnt, at de synes godt om det lidt rå genbrugsudseende.

Pris: 30.000 kroner (eksklusiv moms). Prisen inkluderer indsamling af genbrugsmaterialer, konstruktion, levering, opsætning og småreparationer.

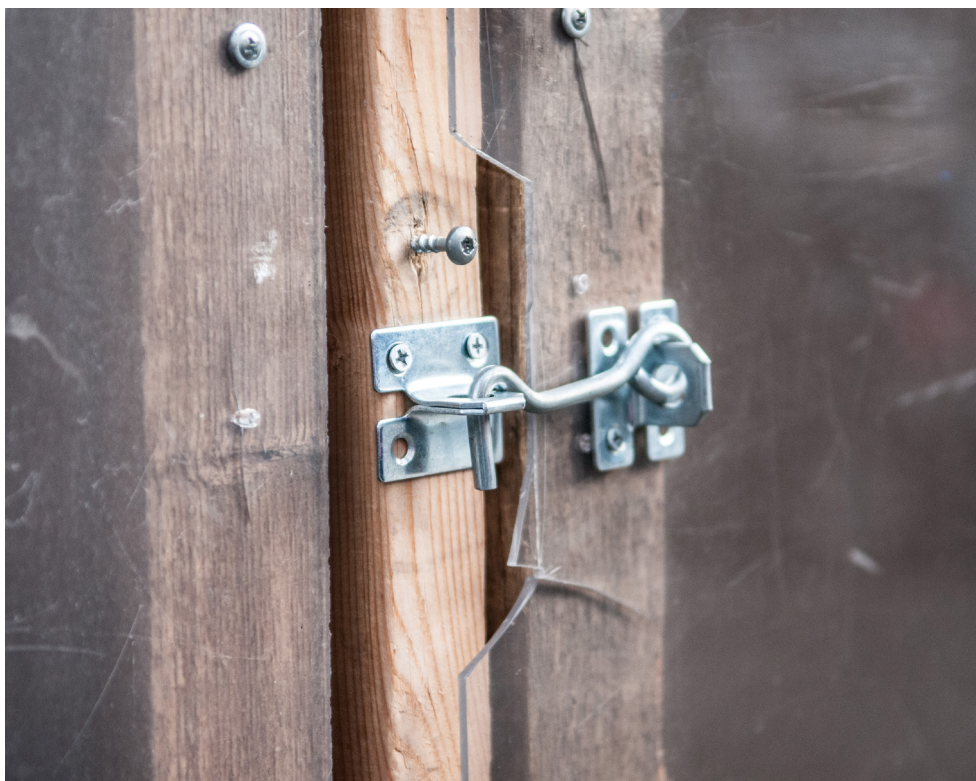
Servicering og vedligeholdelse: Højere grad af servicering og vedligeholdelse på grund af den store brug og slitage som følge heraf. Læs mere om dette i afsnittet "Vedligeholdelse".

” Det er det fedeste! Jeg går forbi byttestationen hver dag, og 2-3 gange om ugen henter og tager jeg ting. Det er gerne bøger, CD'er og legetøj. Førhen tog jeg ting fra storskrald, hvor jeg bor. Det gør jeg ikke så meget mere.

**MAND,
MIDT 30'ERNE,
BOR PÅ VESTERBRO**

FYSISK OG PRAKTISK

RUMINDELING

De fleste brugere har lagt vægt på, at byttestationens ruminddeling er vigtig for brugen. De giver udtryk for, at det har fungeret godt med både store og små rum. Det giver plads til ting i forskellige størrelser og inviterer til at bytte andet end tøj, sko og bøger, som er mest almindeligt. Bøjlestænger, kasser til tøj og sko samt kroge til at hænge genstande på gør det nemmere for brugerne at holde orden. Der har dog også været enkelte udfordringer. Eksempelvis har der været behov for at mindske dybden på boghylderne i byttestationen på Sønder Boulevard, da bøger hobede sig op i lag.

CENTRAL PLACERING

Gennem observationer og kortere samtaler med brugerne, er det blevet klart, at den centrale placering af byttestationen på Sønder Boulevard er velvalgt. I modsætning til de 2 andre byttestationer, står den på en befærdet vej, hvor lokale og andre københavnere dagligt kører til og fra arbejde, institutioner og fritidsaktiviteter. Som et eksempel blev der den 10. november i tidsrummet kl. 16.15-16.45 observeret 15 personer, der interagerede med byttestationen på Sønder Boulevard. Det var tæt på 0 grader. Eksemplerne viser, at placering spiller en væsentlig rolle i forhold til, hvor meget en byttestation bliver brugt.

Projektets byggeansvarlige fortæller, at det har været tidskrævende at indhente samtlige nødvendige tilladelser fra Københavns Kommune til at opsætte byttestationerne. Tilladelser har derfor stor betydning for en byttestations placering, og hvordan den kan designes.

SYNLIGHED OG GENNEMSIGTIGHED

Størstedelen af brugerne lægger vægt på, at en byttestation skal være synlig og gennemsigtig i forhold til at få folk til at stoppe op og undersøge indholdet. Det fremhæves som en fordel, at både Træstubben og Sønder Boulevard har gennemsigtige låger, så man kan kigge ind på afstand.

Adspurgt om udseendet svarer 6 ud af 15 brugere, at de synes godt om udseendet på byttestationen på Sønder Boulevard. En bruger udtrykker positivt, at byttestationen skiller sig ud fra *"det pæne Vesterbro"* og en anden fortæller, at det *"hærgede look"* gør, at den ikke bliver påført hærværk: *"Det er et godt trækk, så får man ikke lyst til at lave hærværk, når den i forvejen ser lidt hærget ud"*. Derudover har et par brugere nævnt, at træ-looket er hyggeligt. 4 ud af 15 adspurgte synes, at genbrugsudseendet er grimt, spøjst eller ligefrem får byttestationerne til at fremstå hærgede. Én lokal butiksejer siger, at byttestationen på Sønder Boulevard er *"grim"* og *"hippieagtig"*, og at genbrugsudseendet i forvejen fylder for meget på Vesterbro. En anden udtaler, at den i stigende grad ligner *"storskrald på gadeplan"*. De resterende 5 ud af 15 brugere havde ingen holdning til byttestationens udseende.

VEDLIGEHOUDELSE

SERVICERING

Projekt Vesterbytt har haft tilknyttet en servicemedarbejder, der har serviceret alle 3 byttestationer igennem projektperioden. Servicering har bestået af både udsmidning af ødelagte ting, rengøring i form af fejning, vask af låger og hylder samt i at rydde op og organisere ting efter temaer i byttestationerne. Servicemedarbejderen er kommet på forskellige tidspunkter af dagen og har snakket med brugere næsten hver gang. Dette er også blevet observeret af Naboskab.

” *Jeg kan godt lide, det er så blandet hver dag, når man kommer. Man ved ikke, hvem eller hvad man møder. Det fylder mig med gode og positive oplevelser, og det er spændende at snakke med folk.*

**YVONNE 48 ÅR,
SERVICEMEDARBEJDER**

DETALJERET BESKRIVELSE AF SERVICE:

Træstubben

Servicemedarbejderen har serviceret ca. 1 gang om ugen i 5-10 minutter per gang: 5 minutter på udsmidning af papir og pap samt 5 minutter på at hænge tøj på bøjler og organisere ting. Service af Træstubben udgør samlet 4 timer på projektets 24 uger.

Biblioteket

Servicemedarbejderen har serviceret ca. 1 gang om ugen i 10 minutter: Et par minutter bruges på at smide ting ud og resten på at rydde op og på at fastmontere løse dekorationsdele på byttestationen igen. Service af bibliotekets byttestation er samlet 4 timer på projektets 24 uger.

Sønder Boulevard

Servicemedarbejderen har serviceret ca. 3 gange om ugen i ca. 30 minutter per gang. Der er særligt brugt tid på at organisere ting og på at hænge tøj på bøjler. Hver uge er der brugt ca. en 1/2 time på småreparationer eller eksempelvis justeringer af lukkemekanismer. Der bruges ca. 5 minutter på udsmidning af småting som pap, skokasser og papir. Service af byttestationen på Sønder Boulevard udgør samlet 36 timer på projektets 24 uger.

Samlet behov for servicering

Det samlede timetal for service er 44 timer for alle 3 byttestationer i projektets 5 1/2 måned. Servicemedarbejderens indsats blev ca. halvvejs inde i projektperioden suppleret med hjælp fra en frivillig og senere af en praktikant. Praktikanten og den frivillige har hver især serviceret Sønder Boulevard og Træstubben ca. 2 gange ugentligt og brugt ca. 10-15 minutter per gang efter behov.

Det vurderes, at den samlede mængde servicering i projektet har været nok til at opretholde en god standard og muliggøre den store deling af ting. Servicemedarbejderen fortæller, at der godt kunne være behov for dagligt opsyn i forhold til at reagere hurtigt på for eksempel hærværk og slitage. Dette behøver ikke være særlig tidskrævende, men blot et kort opsyn fra for eksempel en frivillig i lokalområdet.

SERVICERING

I starten af projekt Vesterby var varierende tiden brugt på service ved hver byttestation. Det skyldes, at projektet var nyt, og at der endnu ikke var etableret en service-rutine. I starten var der eksempelvis problemer med kasser til tøj og sko, der blev stjålet og store effekter, der blev stillet ved siden af Sønder Boulevard byttestation. Servicemedarbejderen lavede derefter uofficielle aftaler med en lokal kiosk om at hente mælkekasser samt med firmaet Renhold om at afhente større effekter, der ikke passer ind i byttestationerne. Desuden har servicemedarbejderen sørget for mærkater til byttestationen på Sønder Boulevard, så brugerne ved, hvor de forskellige ting skal sættes. Det betød, at brugerne lettere kunne holde orden ved at sætte ting korrekt. Som servicemedarbejderen siger: *"Det var småting, men småtingene gør, at det kører"*.

TID BRUGT UDOVER SERVICERING

Foruden tiden brugt ved selve byttestationerne, har servicemedarbejderen brugt en 1/2 time på oplæring af hver af de 2 frivillige samt ca. 20 minutter på indkøb til reparationer. Servicemedarbejderen har også ført logbog, der ugentligt har taget 15 minutter, hvad der samlet giver 6 timers notering på 24 uger. Endelig har servicemedarbejderen deltaget i møder med projektgruppen og interviews samt været tilgængelig på mail og mobil.

UDSTYR TIL SERVICERING

Servicemedarbejderen fortæller, at hun til hver serviceeftersyn har medbragt:

- Poser og plastsække til affald
- Et værktøjssæt med skruetrækker, tang og snor
- Hæftemasse og hæftepistol, hvis der skal sættes opslag op
- Skrue til at styrke håndtag og lukkemekanismer
- En lille flaske rense-gel til hænderne
- Et fejebakke-sæt til rengøring af hylder
- Postkort med information om projektet

REPARATIONER

Der har været behov for reparationer og vedligeholdelse af alle 3 byttestationer. Særligt viser undersøgelsen, at materialerne på de udendørs byttestationer ikke har været stærke nok. På Sønder Boulevard er lukkemekanismer blevet udskiftet 4 gange og plexiglas erstattet eller justeret 3 gange enkelte steder. En glsrude i Træstubben er blevet skiftet, og byttestationen på biblioteket har adskillige gange fået påmonteret pynt igen.

Reparationerne er foretaget af blandt andet en lokal socioøkonomisk virksomhed, servicemedarbejderen og af de byggeansvarlige. Naboskab har samlet brugt ca. 30 timer på koordinering og reparation og har haft udgifter på 1.500 kroner til materialer⁴. Vesterbro Lokaludvalg har i alt brugt 7 timer og 6.600 kroner på reparation. Den ansvarlige for Træstubben har brugt 1-2 timer på reparation. Her blev der ikke brugt penge på reparationerne. Mange timer og udgifter kunne være undgået, hvis glas og lukkemekanismer havde været i slidstærk kvalitet fra start.

HÆRVÆRK

Hærværk er forekommet i løbet af pilotprojektet. På Sønder Boulevard har der for eksempel været direkte ødelæggelser af plexiglas, afmontering af byttestationernes inventar (såsom kurve og tøjstænger) samt graffiti. Særligt har der været hærværk på de udendørs byttestationer. Det var dog forudset, og i de fleste tilfælde er hærværk blevet imødegået ved at undgå åbne flader på byttestationerne, der inviterer til graffiti. Ligeledes har byttestationen på Sønder Boulevards lidt *"hærgede"* udseende medvirket til, at graffiti har været mindre synligt. Endelig har placeringen, som for eksempel indenfor på biblioteket, spillet en positiv rolle i forebyggelsen af hærværk. Udgifter og timer til reparation af hærværk indgår i beskrivelsen ovenfor.

⁴ Udgiften indgår i budgettet på 30.000 kr. til byttestationen på Sønder Boulevard.

KOMMUNIKATION

SKILTNING, BRUG & REGLER

Flere brugere har givet udtryk for, at de har været i tvivl om, hvordan en byttestation fungerer. De har for eksempel spurgt: *"Må man tage ting uden at stille noget til gengæld?"*. Det vidner om vigtigheden af et stort og tydeligt skilt samt en infotavle, der, både på dansk og engelsk, fortæller om byttestationens funktion, regler og retningslinjer. Enkelte brugere har også ytret ønske om et tydeligere kort over andre byttestationer i nærheden. Fordi byttestationer altså er et nyt fænomen i København, kræver det ekstra meget kommunikation. I projekt Vesterby var ingen af de 3 byttestationer fra start udstyret med tydelige *"Byttestation"*-skilte. I stedet var der små postkort med information ved hver station.

EKSTERN KOMMUNIKATION

Der er blevet reklameret for byttestationerne på diverse sociale medier og hjemmesider. Heriblandt Vesterbro Lokaludvalg og Områdefornyelsens hjemmeside, Københavns kommunes Instagram, Københavns Kommunes blad om affald og på diverse andre hjemmesider – som for eksempel Naboskabs hjemmeside, Facebook og Instagram. Her er der blevet taget særligt godt imod byttestationerne. En bruger har i et online forum ligefrem opfordret til at benytte byttestationerne frem for byttesider på Facebook. En person har også gjort opmærksom på sin utilfredshed med byttestationen på Sønder Boulevards udseende og indhold i en kommentar på Vesterbro Lokaludvalgs hjemmeside (se citater s. 21).

MILJØMÆSSIGE EFFEKTER

ANTAL TONS BYTTET

Projektets servicemedarbejder estimerer, at der i projektperioden i gennemsnit er blevet byttet ca. 164 kg per dag i byttestationen på Sønder Boulevard (ca. 150 kg per hverdag og ca. 200 kg per dag i weekenden). Projektperioden er 168 dage, hvilket i alt giver 27,5 tons ting på Sønder Boulevard⁵. Det viser tydeligt, hvor populær og brugt byttestationen har været. Tallene er markant lavere for Vesterbro Bibliotek og Træstubben. Her estimerer servicemedarbejderen, at der i gennemsnit er blevet byttet for ca. 1,4 kg per dag på biblioteket og 7,2 kg per dag ved Træstubben. Over hele projektperioden giver det i cirkatal 235 kg for bibliotek og 1.200 kg for Træstubben. Alt i alt giver det ca. 28,9 tons.

ÆNDRET ADFÆRD & FORBRUG

Størstedelen af brugerne fortæller, at byttestationerne ikke direkte har haft indflydelse på deres miljøbevidste forbrugeradfærd. De fortæller nemlig, at de i forvejen går op i at leve miljøbevidst. Ting, som de stiller i byttestationerne, plejer de at give til genbrugsbutikker, venner eller familie. Ellers sælger de det på loppemarked eller på hjemmesider som DBA. En ung kvinde fortæller, at hun plejede at bytte via byttesider på Facebook. Det gør hun i mindre grad nu, efter at hun har opdaget byttestationerne. Det tyder på, at byttestationerne i mindre grad har en direkte påvirkning på miljøet, da tingene alligevel ville være blevet genanvendt andre steder.

Der er dog også brugere, der fortæller, at ting, som de nu bytter, normalt blev sat til storskrald eller blev stående derhjemme. For eksempel fortæller en midaldrende kvinde: *“De små ting var kommet i skraldespanden, herunder også bøgerne. Tøj giver jeg til lokale byttemarkeder”*. Det tyder altså på, at der alligevel er blevet ændret på enkelte brugeres adfærd i forhold til affaldsforebyggelse og øget genbrug af ting.

MERE TILGÆNGELIGT

Undersøgelsen viser, at byttestationerne gør det nemmere for brugerne at praktisere miljøbevidst adfærd på grund af byttestationernes tilgængelighed. Næsten alle brugerne fremhæver, at det er godt med byttestationernes åbningstider, 24 timer i døgnet, i modsætning til genbrugsbutikker, der har korte åbningstider. En kvindelig bruger siger: *“Det er jo dejligt, at man kan give sine ting videre klokken ti om aftenen og både forebygge affald og gøre noget godt for andre borgere i lokalmiljøet”*. Byttestationerne udgør altså et positivt supplement til at genbruge og dele på en let måde, hvad der fremmer borgernes miljøbevidste adfærd. Det peger også på, at brugerne gerne vil genbruge på en måde, der bidrager positivt til lokalområdet.

”

Jeg synes, det er en rigtig god og konkret måde at gøre noget godt for miljøet på. Og så er det meget sjovere end at huske at slukke for lyset!

**KVINDE, 30 ÅR
BOR PÅ ØSTERBRO**

⁵ Af de ca. 27,5 tons stammer 242 kg fra 3 forskellige boligforeninger, der deltager i et projekt med bytteskabe. Tingene er blevet bragt til Sønder Boulevard af 11 omgange af Naboskab med en el-ladcykel.

CIRKULÆR GENBRUG MED OMTANKE

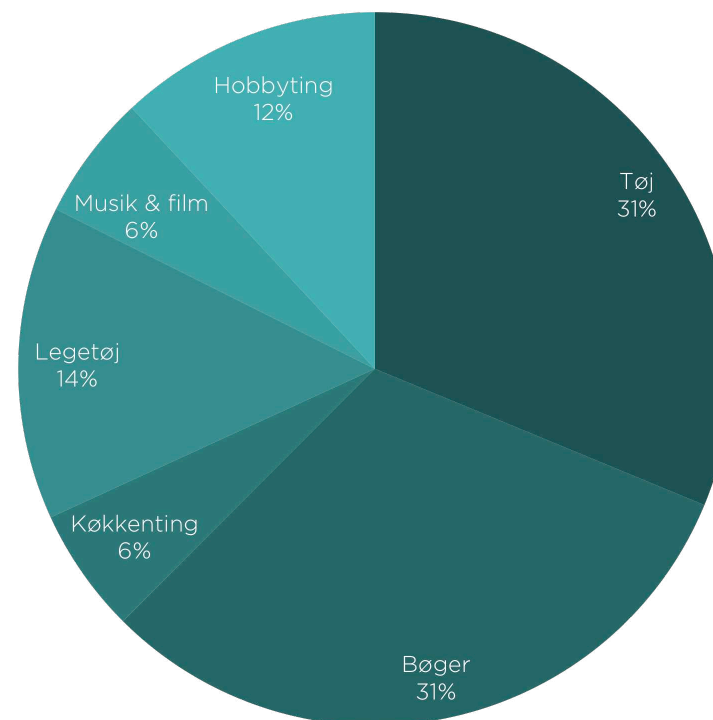
Undersøgelsen viser, at en stor del af de byttede ting foræres videre. Brugeren er altså i sidste ende ikke altid den, der ender med at beholde tingene. En bruger tager børnetøj og børnesko til veninder og familie. 20 % af de adspurgte brugere fortæller, at de lægger helt op mod en tredjedel af de ting, de finder, tilbage i byttestationen igen. Det vidner dels om, at brugerne til tider tager mere på stedet, end de egentlig har brug for. Dels at brugerne behandler tingene med respekt og ansvarsfølelse, og at de gør en indsats for rent faktisk at bringe tingene tilbage til glæde for andre brugere. Det betyder, at effekten af byttestationerne rækker længere end bare brugerne, men også indirekte påvirker en stor gruppe mennesker, der ikke selv har brugt byttestationerne direkte.

LOKALE GENBRUGSBUTIKKER

2 lokale genbrugsbutikker forklarer, at de ikke har været mærket af op- eller nedgang i antallet af donerede ting i løbet af projekt Vesterbyt. Det samlede estimat på 28,9 tons, der er blevet byttet, tyder altså på, at lokale borgere på Vesterbro bruger byttestationerne som et supplement til at genbruge på. Enten er brugerne begyndt at dele og genbruge mere, eller også har de erstattet løsninger som loppemarkeder, direkte udsmidning eller afsætning af ting på dba.dk eller grupper med gratis ting på Facebook med byttestationerne.

Undersøgelsen viser desuden, at byttestationerne udgør gode supplementter til genbrugsbutikkerne, da man kan sætte ting i en byttestation, som genbrugsbutikker har tendens til at afvise. Det fremhæver flere brugere, der udtrykker, at genbrugsbutikker er "kræsne", og i modsætning til butikkerne vil brugerne af byttestationerne gerne reparere ting. En frivillig fra genbrugsbutikken fortæller, at de på grund af for mange donationer er nødt til at afvise store mængder elektronik af ældre dato, gammelt tøj og særligt bøger, da de ikke har plads i butikkerne. Disse ting er der plads til i byttestationerne.

HVAD BYTTES?

HVAD BYTTES IKKE?

Ting, der ikke byttes, er primært elektronik, værktøj og ting af større værdi. Det er dog vanskeligt at vurdere, om det blot skyldes, at tingene hurtigt tages fra byttestationen, eller om folk afsætter det via andre kanaler såsom på DBA.dk eller til familie og venner.

ET SOCIALT MØDESTED

INKLUSION OG LOKAL BEVIDSTHED

Naboskab har observeret, at mange brugere ofte falder i snak med hinanden ved byttestationerne. Det samme fortæller servicemedarbejderen, som også selv snakker med brugerne, når hun servicerer. Hun mener, det er nemt for folk, der ikke kender hinanden, at snakke ved en byttestation, fordi de har noget konkret at snakke om. Samtalerne handler typisk om de genstande, brugerne giver eller tager. En bruger fortæller, at det er hyggeligt, at man kommer hinanden ved, og en nabo til Sønder Boulevard siger, at hun godt kan lide, at der er en byttestation i hendes nabolag, da det skaber liv. Et flertal af de adspurgte brugere synes, at byttestationerne signalerer *"plads til alle"*. De synes, at byttestationerne skaber social og lokal bevidsthed, idet man kan tænke på andre i forhold til genbrug. Det betyder altså, at byttestationer kan fungere som sociale mødesteder i det offentlige rum, der bidrager til en god og inkluderende stemning i lokalmiljøet.

SOCIALT UDSATTE GRUPPER

En offentlig byttestation kan også tiltrække socialt udsatte grupper som for eksempel hjemløse og romaere. I projekt Vesterbytt har denne gruppe ikke skabt udfordringer for byttestationernes succes. 2 af de adspurgte brugere ser det snarere som en styrke, at man kan hjælpe socialt marginaliserede medborgere gennem bytteri.

FRIVILLIGHED OG EJERSKAB

De fleste adspurgte synes, at byttestationerne bliver passet godt på. Der er en udtalt enighed blandt brugerne om, at man ikke bare smider tingene ind. I stedet sætter man dem i orden. En bruger fortæller, at hun er opmærksom på at sætte og hænge sine afleverede ting, så det ser indbydende ud for andre brugere. En anden bruger siger, at *"man jo også bakker projektet op ved at holde orden"*. Det har altså vist sig, at brugerne føler ejerskab og medansvar i forhold til at passe på byttestationerne. Et par af de adspurgte i undersøgelsen har også vist interesse for at blive frivillige i projektet - for eksempel et par gange om ugen. De 2 frivillige, der har hjulpet med at servicere, tog selv initiativ til at blive frivillige. Det vidner om, at der er interesse for at blive frivillig i projekter med byttestationer blandt lokale borgere.

EKSEMPLER PÅ HVAD DER MOTIVERER BRUGERNE TIL AT BYTTE

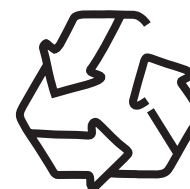
NEMT OG BEKVEMT

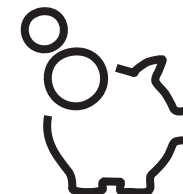
EN BY MED KANT

KLIMAVENLIGT

SPARE PENGE

GØRE NOGET GODT

ANBEFALINGER

1. PLACERING

Vælg en central placering i byrummet eller i institutionen. Det vil sige et synligt, oplyst og befærdet sted i nærheden af eksisterende byliv (butikker, caféer, legepladser), og hvor folk naturligt passerer til og fra arbejde, skole og institution.

2. STØRRELSE

En udendørs byttestation bør have et areal på ca. 2-3 m², så den kan indeholde et varieret udbud af ting. Højden bør maksimalt være 230 cm og hylernes dybde 40-50 cm.

3. MATERIALER & KONSTRUKTION

Funktion og brugervenlighed bør gå forud for valg af genbrugsmaterialer. Prioriter lukkemekanismer og låger af kvalitet frem for genbrug. Plexiglasruder bør være klare og have en tykkelse på mindst 8-10 mm. En udendørs byttestation bør have et robust tag, der leder regn væk.

4. RUMINDELING

Sørg for en intelligent ruminddeling, der gør det nemt for brugeren at stille ting det rigtige sted og dermed hjælpe til med at holde orden. Sørg desuden for:

- Et rum med tøjstang, der holder orden og overblik over tøjet.
- Fastmonterede kasser til blandt andet tøj og sko.
- Hylde til bøger (undgå for dybe hylde, det skaber ophobning).

5. SERVICERING

Løbende servicering er nødvendigt. Arranger en fast ordning med minimum en ugentlig servicering - heriblandt både rengøring, oprydning og eventuelt udsmidning/viderecirkulering af ting. Forebyg ophobning af større ting ved at lave en aftale med et firma som for eksempel Renhold om afhentning.

6. HÆRVÆRK

Forebyg hærværk ved at undgå store, glatte flader, der inviterer til graffiti. Styrk inklusion, ejerskab og frivillighed, så brugerne bidrager til at passe på byttestationen. Byg så meget ind i byttestationen som muligt (knager, hylde, kasser, tøjstænger). Det gør det sværere at afmontere, stjæle og ødelægge.

7. SOCIALT UDSATTE GRUPPER

Medtænk socialt udsatte grupper som en naturlig brugergruppe og fokuser på inklusion. Sørg for ikke at opfordre direkte til elektronik i byttestationen, der er særligt interessant for organiserede klunsere. En populær byttestation på en befærdet plads har en stor udskiftning af indhold. Det kan forebygge organiseret afhentning af indhold i bestemte tidsrum.

8. KOMMUNIKATION

Sørg for et tydeligt skilt på byttestationen - for eksempel både "Byttestation" og "Givebox". Lav en infotavle med klare regler og retningslinjer for brug. Blandt andet at man gerne må tage uden at give og omvendt. Her kan også reklameres for større effekter man vil af med og for sociale arrangementer.

9. MILJØ

Samtænk en byttestation med flere andre former for genanvendelse, det kunne for eksempel være en glascontainer. Det hjælper borgerne med at få bragt deres affald til korrekt genanvendelse samtidig med, at de bliver gjort opmærksom på tilbuddet om byttestationen og omvendt.

10. ET SOCIALT MØDESTED

Imødekommer de 9 forrige anbefalinger, er der gode forudsætninger for, at der kan opstå et socialt mødested mellem byttestationens brugere. Det anbefales at forstærke dette møde ved for eksempel at inkludere bænke, planter og belysning i byttestationens design.

PERSPEKTIVER

DEN REELLE MILJØEFFEKT

Som evalueringens afsnit "Miljømæssige effekter" fastslår, er der store mængder ting, der, især i byttestationen på Sønder Boulevard, er blevet byttet. Men ud af de i alt 28,9 tons, hvor mange kilo ting udgør reelle erstatninger for nyt forbrug? Er et par sko fra byttestationen ved Træstribben blot et ekstra par til skabet? En videre undersøgelse, der fokuserer nærmere på brugerne af byttestationens vaner i forhold til forbrug og genbrug, kunne give et mere præcist billede af den reelle miljøeffekt.

MEDBORGERSKAB & BYTTEKULTUR

Undersøgelsen viser, at en byttestation kan danne en unik ramme for møder mellem lokale borgere. Flere af brugerne har nævnt sociale initiativer som Absalon Kirken i relation til byttestationerne. Det peger på, at et samarbejde mellem lokale og sociale initiativer kan være kulturskabende for et helt område. Det kunne derfor være relevant og interessant at undersøge byttestationernes potentiale for at være kulturskabende for et helt område og undersøge de afsmittende effekter. Det kan f.eks. være ved at besvare spørgsmål som: Hvilken betydning kan en styrket byttekultur og fokus på medborgerskab få for nærområdets omkringliggende fællesskaber? Og kan man forestille sig, at byttekulturen kan få betydning for tillid, tryghed og måden at være "lokal" på?

Jeg går forbi og kigger ind imellem. Jeg bor lige i nærheden.

**ALEXANDER, 21 ÅR
BOR PÅ VESTERBRO**

Jeg har taget en billedramme og et kæmpestort askebæger, hvor der står "Chicago" på fra byttestationen.

**HANS, 46 ÅR
ARBEJDER PÅ
VESTERBRO BIBLIOTEK**

CITATER

” ” *Jeg kigger mest efter børnetøj til min datter. Jeg kan godt lide at komme af med ting med det samme fremfor at vente på svar på facebook og lave mødeaftaler. Jeg bruger stadig facebook-byttesider, men lidt mindre end normalt.*

**RIKKE 27 ÅR,
BOR PÅ VESTERBRO**

” ” *Om det har gjort en forskel lokalt? Fuldstændigt! Folk er åbne, smilende, positive og giver highfives.*

**YVONNE 48 ÅR,
SERVICEMEDARBEJDER,
BOR PÅ VESTERBRO**

” ” *Jeg er lykkelig over projektets modtagelse. Jeg har også hørt mine naboer tale om det, og så er byttestationerne kommet på Københavnerkortet på kommunens hjemmeside. Jeg håber på, at der kommer flere små byttestationer rundt omkring i institutionerne.*

**KATJA LANGE,
MILJØMEDARBEJDER,
SEKRETARIATET FOR
VESTERBRO OG KGS.
ENGHAVE LOKALUDVALG**

” ” *Jeg tager og sætter ting - gerne bøger. Jeg kan godt lide at få skiftet ud i min bogsamling og sætte de bøger, jeg har læst tidligere.*

**MAND,
MIDT 20'ERNE**

” ” *Min motivation for at være frivillig skyldes, at jeg rigtig godt kan lide ideen. Jeg finder selv tøj til mine børn og min mand, og de finder også ting. Jeg samler 1-2 poser ugentligt og prøver at fortælle mine børn, at man kan give til andre.*

**SHLOMIT, FRIVILLIG,
BOR PÅ VESTERBRO**

” ” *Vores familie har stor glæde af byttestationen på Sønder Boulevard. Vi har flere gange fundet legetøj og tøj til vores drenge og også selv stillet ting/tøj, som vi ikke længere ville bruge, men som andre sagtens kunne have glæde af.*

**HENRIK, 21. SEPTEMBER,
KOMMENTAR PÅ VESTERBRO
LOKALUDVALGS HJEMMESIDE**

” ” *Vi synes overordnet, det er gået godt - det har været fedt! Det er gået over al forventning også med hensyn til omtale. Det har både været omtalt i lokale aviser og også på TV. Desuden har flere bydele vist interesse for at få en byttestation.*

**KENNET PETERSEN & ANNE
CHRISTINE ESKILDSSEN, TEKNIK-
OG MILJØFORVALTNINGEN,
KØBENHAVNS KOMMUNE**

” ” *Jeg er noget skuffet over udseendet af byttestationen (Sønder Boulevard). Den ligner noget fra en skrammellegeplads. De par gange, hvor jeg har været forbi, har der kun været ting, der burde smides direkte ud. Det korte af det lange er, at jeg ikke kan se behovet for en byttestation på denne plads.*

**HANNE, 16. SEPTEMBER,
KOMMENTAR PÅ VESTERBRO
LOKALUDVALGS HJEMMESIDE**

© NABOSKAB
info@naboskab.dk
www.naboskab.dk

NABOSKAB